

2021

B.A./B.Sc. (General) Fifth Semester
Economics
Paper: Economics of Development
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following:-

- a) Disguised Unemployment
- b) PQLI
- c) HDI
- d) Stationary State
- e) Natural rate of growth
- f) Vicious circle of poverty
- g) Indivisibility of demand
- h) Balanced growth
- i) Forward and backward linkages
- j) Prospective and perspective planning
- k) Social Marginal Productivity Criteria
- l) Import Substitution

(9x2)

UNIT – I

II. Explain the role of economic and non-economic determinant in economic development. (18)

III. Explain in detail Nurke's thesis of disguised unemployment. What is its main limitation? (18)

UNIT – II

IV. What are the possible growth patterns propounded by Solow's model? Evaluate Solow model. (18)

V. What is the difference between social and technical dualism? Critically evaluate the theory of social dualism. (18)

UNIT – III

VI. Explain various stages of economic development as given by Rostow. (18)

VII. Critically examine the Leibenstein's critical minimum effort thesis. (18)

UNIT – IV

VIII. What are the objectives of economic planning? Explain the problems faced by the planned economics? (18)

IX. Distinguish between labour intensive technique and capital intensive technique. Give the arguments in favour and against of labour intensive technique. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

I.	निम्नलिखित में से किसी भी नौ का प्रयास करें: (i) छुपी हुई बेरोजगारी (ii) PQLI (iii) मानव विकास सूचकांक (HDI) (iv) स्थिर अवस्था (v) विकास की प्राकृतिक दर (vi) गरीबी का दुष्चक्र (vii) मांग की अविभाज्यता (viii) संतुलित विकास (ix) आगे और पीछे के लिंकेज (x) भावी और परिप्रेक्ष्य योजना (xi) सामाजिक सीमांत उत्पादकता मानदंड (xii) आयात प्रतिस्थापन	9x2=18
यूनिट: I		
II.	आर्थिक विकास में आर्थिक और गैर-आर्थिक निर्धारक की भूमिका स्पष्ट करें.	18
III.	छुपी हुई बेरोजगारी के नर्कसे के थीसिस के बारे में विस्तार से बताएं। इसकी मुख्य सीमाएँ क्या हैं?	18
यूनिट: II		
IV.	सोलो के मॉडल द्वारा प्रस्तावित संभावित विकास प्रक्रिया क्या हैं? सोलो मॉडल का मूल्यांकन करें।	18
V.	सामाजिक और तकनीकी द्वैतवाद में क्या अंतर है? सामाजिक द्वैतवाद के सिद्धांत का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें।	18
यूनिट: III		
VI.	रोस्टो द्वारा दिए गए आर्थिक विकास के विभिन्न चरणों की व्याख्या करें।	18
VII.	लीबेनस्टीन के महत्वपूर्ण न्यूनतम प्रयास थीसिस की आलोचनात्मक व्याख्या करें।	18
यूनिट: IV		
VIII.	आर्थिक नियोजन के उद्देश्य क्या हैं? आर्थिक नियोजन के लिए आने वाली समस्याओं के बारे में बताएं।	18
IX.	श्रम गहन तकनीकों और पूंजी गहन तकनीकों के बीच अंतर बताएं। श्रम गहन तकनीकों के पक्ष में और खिलाफ तर्क दें।	18

(3)

I.	ਕਿਸੇ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਯੋ: (i) ਛੁਪੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ (ii) PQLI (iii) ਐਚ.ਡੀ.ਆਈ. (H.D.I) (iv) ਸਥਿਰ ਅਵਸਥਾ (v) ਵਾਧੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦਰ (vi) ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਦੁਸ਼ਟ ਚੱਕਰ (vii) ਮੰਗ ਦੀਆਂ ਅਵੰਦਤਾਵਾਂ (viii) ਸੰਤੁਲਤ ਵਾਧਾ (ix) ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿਛੇ ਸੰਬੰਧ (x) ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਪਰਿਪੇਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ (xi) ਸਮਾਜਿਕ ਸੀਮਾਂਤ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਮਾਪਦੰਡ. (xii) ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ	9x2=18
ਯੂਨਿਟ -I		
II.	ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਧਾਰਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।	18
III.	ਨਰਕਸੇ ਦੇ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਮੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?	18
ਯੂਨਿਟ -II		
IV.	ਸੇਲੇ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ ਕਿਹੜਾ ਹਨ? ਸੇਲੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।	18
V.	ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਦ੍ਰਿਤਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਸਮਾਜਿਕ ਦ੍ਰਿਤਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।	18
ਯੂਨਿਟ -III		
VI.	ਰੇਸ਼ਟੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	18
VII.	ਲੀਬੇਨਸਟਾਈਨ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੇਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	18
ਯੂਨਿਟ -IV		
VIII.	ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ? ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।	18
IX.	ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਪੂਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਕਿ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ।	18